

Ken ons Land...Goed

Eyckenstein

Geopark

Heuvelrug Gooi en Vecht

Inleiding

Citaten van Caspar Janssen in VK van 5 november 2025

Landgoederen hebben een belangrijke functie in het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht. Door zgn. landschapsconservatisme, letterlijk door het koste wat kost willen behouden van deze historische ruimtelijke eenheden, is een landschap bewaard gebleven dat nu ineens kan worden gezien als landschap van de toekomst met optimale verweving van landbouw en natuur.

Een logisch uitvloeisel van de Natuurschoonwet, die bijna honderd jaar bestaat en waaronder landgoederen vallen. Minimaal 30 procent van landgoederen moet 'natuur' zijn. Met als gevolg dat eigenaren vaak ook streven naar natuurvriendelijke landbouw op hun verpachte percelen.

Men spreekt wel van het landgoedmodel. Landgoedeigenaren zijn gewend om integraal te denken. Ze moeten rekening houden met cultuurhistorie, met natuur, duurzaamheid, recreatie en de gemeenschap. En ze moeten zorgen dat er voldoende inkomsten zijn. Ze zijn gewend om aan meerdere knoppen te draaien.

Er is vaak ook al een eeuwenlange band met de pachters op het land, ze zijn wederzijds van elkaar afhankelijk, en ze zijn ook allemaal verantwoordelijk voor het voortbestaan.

Korte historie

Het landgoed Eyckenstein heeft zijn oorsprong in de tijd van de ontginningen van het veengebied ten westen van de Utrechtse Heuvelrug. Sinds die tijd is vooral het deel ten zuiden van het landhuis veel aan wijzigingen onderhevig geweest. Zo is er een koopcontract uit 1620 waarin de boerderij De Avond (ten zuiden van het landhuis) aan Eyckenstein toegevoegd wordt. Deze boerderij is mogelijk nog ouder dan Eyckenstein.

In de loop der eeuwen is er vaak land gekocht en verkocht. In de periode van de familie Eyck is er veel grond aangekocht. Als gevolg van de uitbreiding in zuidelijke richting kwam Eyckenstein aan landgoed Sandwijck in De Bilt te grenzen. In die tijd moet het landgoed veel meer dan 600 ha omvat hebben.

Op Sandwijck woonde weduwe Elisabeth Charlotta Petronella van Boetzelaaier – Both Hendriksen. Zij kocht in 1876 landgoed Eyckenstein als jachtterrein voor haar zoons. Dat er ook een landhuis op stond, was nog van ondergeschikt belang. Eyckenstein had in 1876 een oppervlakte van 767 ha en besloeg een groot deel van het huidige Bilthoven Noord. Ten zuiden van Eyckenstein grensde het aan landgoed Sandwijck, waar de familie Van Boetzelaaier toen woonde.

Beide landgoederen waren in die tijd elk zo'n 600 ha groot en bestonden voornamelijk uit hei en bos. De grens tussen beide landgoederen lag even ten noorden van spoorlijn Utrecht – Amersfoort – Hattem. Er was nog nauwelijks sprake van bebouwing in De Bilt en al helemaal nog niet in Bilthoven. Beide plaatsen liggen nu gedeeltelijk op het voormalige gebied van de twee landgoederen.

Even iets over het Geopark

Het prachtige gebied waarin dit landgoed is gelegen is Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht en omvat de hele Heuvelrug, het Eemland, de Vechtstreek, de Kromme Rijnstreek en de westelijke rand van de Gelderse Vallei.

Een gebied van ruim 100.000 hectare, met iets meer dan een miljoen inwoners. De Heuvelrug – Utrechtse Heuvelrug en het Gooi – is een stuwwal in het laagland, de waterrijke ruggengraat van het Geopark, ontstaan door opstuwing van het ijs, tijdens de voorlaatste ijstijd (circa 150.000 jaar geleden).

Een Geopark is een gebied dat bijzonder is voor wat betreft de voorkomende aardkundige, ecologische en cultuurhistorische waarden, met voor dit Geopark water als hoofdthema. Juist de waterhuishouding en hoe de mensen daar mee om gingen en gaan maken dit gebied bijzonder en onderscheidend ten opzichte van andere stuwwallen in de wereld.

NEDERLAND IN HET KLEIN

Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht is Nederland in het klein: land van stuwwallen, polders en laagland, rivieren en zeekust, dijken en molens. Een gebied met sloten, rivieren en verdedigingslinies, omlijst door imposante landgoederen, historische dorpen en steden.

Dit gebied spreekt tot de verbeelding, nationaal en internationaal. Van groot belang om zeer zorgvuldig om te gaan met deze omgeving en te werken aan een duurzame toekomst. De opgave is om de bijzonderheid en uniciteit hiervan steeds weer onder de aandacht te brengen.

Het Geopark vraagt blijvend aandacht voor het beschermen van de belangrijkste aardkundige, ecologische en cultuurhistorische waarden in het gebied en het water en wil zo bijdragen aan een gezonde en duurzame leefomgeving.

De ondergrond van het Geopark

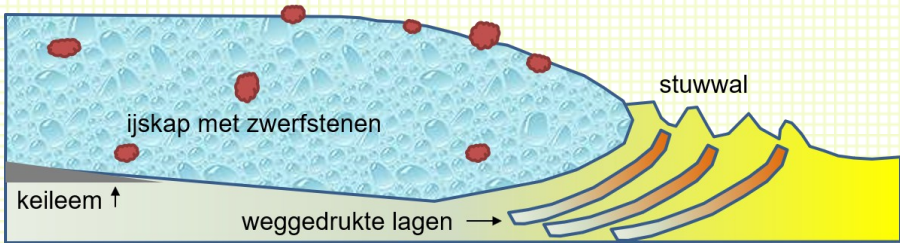
Tussen het Gooimeer in het noordwesten en de Nederrijn in het zuidoosten ligt het stuwwallengebied van het Gooi en van de Utrechtse Heuvelrug. Van Huizen tot Rhenen tekenen deze hoogten zich over een afstand van zo'n 50 kilometer duidelijk af boven het omringende laagland. De Amerongse Berg is met 69,2 meter boven zeeniveau het hoogst. De Grebbeberg (52 meter), op de zuidoostpunt van de Heuvelrug, biedt een panoramisch uitzicht over de Betuwe. Hier is de stuwwal aan de zuidzijde extra steil, doordat deze is aangesneden door de Nederrijn.

Naast de Utrechtse Heuvelrug komen geïsoleerd nog enkele stuwwalheuvels voor, zoals de Emminkhuizerberg bij Veenendaal en de stuwwalheuvels van Soest, Baarn en Lage Vuursche. De Utrechtse Heuvelrug is met zijn hoge zandgronden – na de Veluwe – het op een na grootste bosgebied van Nederland. Deze hoge, langgerekte 'zand- en grindberg' wordt omringd door een gordel van zogenoemd dekzand en waterrijk land met (deels voormalige) veen- en kleigebieden.

In het westen, ten noorden van de stad Utrecht, ligt het Vecht- en plassen-gebied. Ten zuidoosten van de stad Utrecht sluit het Kromme Rijngebied aan tegen de Heuvelrug en in het noordoosten, bij Amersfoort, ligt Eemland, genoemd naar de rivier de Eem.

De Utrechtse Heuvelrug is zo'n 150.000 jaar geleden ontstaan, toen landijs vanuit Scandinavië over Nederland schoof en oude rivierafzettingen opstuwde. Vervolgens speelden ook onder meer smeltwater, permafrost, verstuivend zand, rivieren en zeespiegelverandering hun rol in de vorming van de ondiepe ondergrond en die van het huidige landschap.

Het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht ligt op de overgang van hoog naar laag. Vrijwel alle kenmerkende landschappen van Nederland zijn er te vinden, van stuwwallen en dekzandlandschap tot rivierengebied, veenweiden en droogmakerijen. Enerzijds maakt het gebied deel uit van de verstedelijkte randstad, anderzijds zijn er waardevolle natuurgebieden.

Water speelt een belangrijke rol in de verschillende landschappen. In de vorm van ijs en smeltwater bepaalde het de vorming van de ondergrond en de waterhuishouding was sindsdien van grote invloed op de begroeiing en natuur. Deze waterhuishouding bood de mens mogelijkheden voor het gebruik van het gebied en de mens beïnvloedde het watersysteem met allerlei maatregelen om landbouw en verstedelijking mogelijk te maken. Klimaatverandering en 'waterstress' worden mede veroorzaakt door de mens en zijn aanleiding voor nieuwe ingrepen. Natte natuur komt nog verspreid over het gehele Geopark voor, in de vorm van venen, vennen, heide, beken en sprengen.

De ondergrond van het landgoed

Landgoed Eyckenstein ligt in het Geopark-gebied, in de westelijke hoek van het deelgebied “de laagte van Peijnenburg”. Het landgoed ligt daarmee op de overgang tussen de droge Heuvelrug en de natte veenweide. De laagte van Peijnenburg is de laagte die achter bleef na de vorming van de Heuvelrug, tussen Baarn, Soest, Bilthoven en Hilversum. Het wordt een laagte genoemd, omdat het een laag deel van de Heuvelrug is. Door de lage ligging is het een vochtig gebied dat het Utrechtse deel van de Heuvelrug scheidt van het Gooi. Centraal in de laagte ligt het landgoed Peijnenburg waaraan de laagte zijn huidige naam ontleent.

In de droge fasen van de pas twaalfduizend jaar achter ons liggende laatste ijstijd raakten de lager gelegen delen van de smeltwaterafzettingen bedekt door een pakketten van kwartsrijke, fijne windzanden. Na de laatste ijstijd vormden zich in de laagte ook uitgestrekte hoogvenen, zoals het Vuursche Veen. Deze venen werd vanaf de 13e eeuw al afgegraven.

In deze lager gelegen gebieden, zowel aan oost als aan westzijde van de Utrechtse Heuvelrug, ontstond er een waterrijke omgeving. Als gevolg van langdurige afzetting van plantenresten op de bodem van het water ontstond er een dikke organische bodem, die op den duur in moeras veranderde. Geleidelijk ontwikkelde zich er een uitbundige groei van veenmos, waarvan de plantenresten eveneens bleven liggen. Veenmos heeft een grote sponswerking, waardoor het zijn eigen vochtige omgeving in stand houdt. Afgezette plantenresten worden hierdoor niet afgebroken, maar blijven liggen.

In de loop van de eeuwen zijn hierdoor de veengebieden met veenpakketten van soms vele meters dik ontstaan. In de Middeleeuwen is het Domkapittel in Utrecht begonnen de veengebieden in het noordwestelijk deel van de provincie Utrecht ter ontginning uit te geven.

Vanuit de Vechtstrook in het zuidwesten naar het noordoosten werden door boeren sloten evenwijdig aan elkaar gegraven, waardoorheen het water kon worden afgevoerd en waarover tevens schuiten konden varen die turf (het afgegraven veen) vervoerden. Zo ontstonden er langgerekte stroken land met sloten ertussen, een zogenaamd slagenlandschap. Steeds na een bepaalde tijd werd er een dwarsdijk, een zogenaamde ontginningsas, aangelegd. Hierlangs werden vaak boerderijen gebouwd. De Dorpsweg, waar Eyckenstein aan ligt, is één van die ontginningsassen. Het landgoed ligt in het gebied dat het laatst (omstreeks 1495) is vrijgegeven.

Voor het transport van de turf werden verschillende vaarten gegraven. In 1239 gaf bisschop Otto III toestemming voor de aanleg van het Oude Grachtje tussen de Vuursche en de Eem. Later werd de turfvaart verbeterd door de aanleg van de Praamgracht (of Pijnenburgergrift). In de vijftiende eeuw werd deze doorgetrokken tot Maartensdijk om de turf rechtstreeks naar Utrecht te kunnen varen. Buitenplaats Eyckenstein ligt aan deze Praamgracht.

De bovengrond van het landgoed

De vochtige, rijke grond, gecombineerd met de grote variatie in bodemtypen maakt de Laagte van Pijnenburg tot een belangrijk natuurgebied. Kwelwater uit de Heuvelrug heeft lange tijd de natuurlijke kwaliteit van de Laagte van Pijnenburg bepaald. Er kwamen bijzondere planten en diersoorten voor in de graslanden en wateren waar kwelwater aan de oppervlakte trad. Op de landgoederen werd het water gebruikt voor vijvers. Door de vochtige omstandigheden speelde de laagte een rol als natte ecologische verbinding tussen de valleien van de Eem en de Vecht. Helaas vormen verdroging en versnippering een bedreiging voor deze natuurlijke rijkdom.

Het overgrote deel van het gebied werd in de late middeleeuwen in lange strookvormige kavels verdeeld. Het gebied van Eyckenstein was toen eigendom van de Dom van Utrecht. De eigenaren van de landgoederen Eyckenstein en het aangrenzende Rustenhoven speelden een belangrijke rol bij de herbebossing van de Heuvelrug. Omstreeks 1850 strekten de bossen van Eyckenstein zich reeds uit tot de lijn Hollandse Rading-Lage Vuursche.

Landgoed Eyckenstein ligt op de rand van het zandgebied, net in het overgangsbied tussen de stuwwal en het veen, in het laatst uitgegeven ontginningsgebied. In noordelijke richting wordt de bodem steeds schraler (voedselarmer). Heideveldjes waren hier vrijwel weg maar zijn afgelopen 10 jaar met de provincie weer een stuk uitgebreid.

Ook het zuidelijke deel ligt op zandgrond, maar daar is het duidelijk voedselrijker. Er is hier ook meer loofhout te vinden.

Het huidige landschap kenmerkt zich nu door bossen, afgewisseld met rechthoekige akkers of weilanden, een bloklandschap. Dit levert op veel plaatsen schitterende doorzichten op. Maar hele gebieden zijn ook volledig bebost, zonder deze doorzichten. Een groot akker-/weideperceel ligt op zo'n 2,5 km ten noorden van het landhuis langs de Melkweg (de bosweg tussen Lage Vuursche en Hollandse Rading). Dit perceel is door Mr. Willem Carel van Boetzelaer ontgonnen en wordt "Het Boetzelaersveld" genoemd.

Het grootste deel van het landgoed rond het landhuis bestaat uit een uitgestrekt bosgebied afgewisseld met landerijen. In het bos staat zowel naaldhout, zoals sparren, grove den, zilverspar, douglas als loofhout, bijvoorbeeld eiken, beuken en berken, lijsterbessen en krentenboompjes.

Van de meeste boomsoorten is gemeten welke van die soort het dikste exemplaar op Landgoed Eyckenstein is. Met de dikte bedoelen we hier de omtrek van de boomstam op 1,50 m boven het maaiveld.

De ene boomsoort kan veel dikker worden dan de andere. Zo hadden de twee dikste krentenboompjes in 2013 beide een omvang van 66 cm, terwijl de dikste beuk een omvang had van 4,55 m. Deze beuk is tevens de allerdikste boom van het hele landgoed. Hij staat bij de ingang vanaf de Dorpsweg naar de Moestuyn en is dus voor iedereen zichtbaar.

Zes van de dikste bomen staan in het Springerpark en zijn alleen tijdens rondleidingen te bewonderen.

De gevarieerde ondergrond heeft ook zijn weerslag op de bossen. In het zuidwesten groeit voornamelijk loofbos, terwijl dit naar het noordoosten steeds meer in naaldbos overgaat met een heideveld. Zo biedt het bos steeds weer nieuwe verrassingen.

Vanaf de vijver achter het landhuis loopt de Zinksloot tot diep in het bos. Ooit is deze aangelegd om het gebied te ontginnen. Lang geleden werd hierover met een schuit het bos in en uit gevaren. Door de Zinksloot stroomde altijd veel water vanuit het bos naar de vijver en vandaar door Maartensdijk naar het westen. Met de huidige lage grondwaterstand staat de sloot veelal droog en is varen hier niet meer mogelijk. Langs de westzijde van de sloot is indertijd een zogenaamd "jaagpad" aangelegd: een pad vanwaar de trekschuiten door het water getrokken werden.

Door de verschillende grondsoorten (droge zandgrond en natte veengrond) is er op Eyckenstein een zeer gevarieerde natuur ontstaan. In de oudere bosvakken is daardoor een rijke onderbegroeiing ontstaan, die voor de dieren weer een goede schuilplaats biedt. Grote kans dat u reeën kunt zien.

Overal geldt: verstoor de natuur niet, verjaag geen dieren en verniel geen planten!

Onder de hoge bomen in alle verschillende soorten bosvakken ontwikkelt zich een afwisselende ondergroei van houtige planten. De meest voorkomende zijn: Lijsterbes, Vlier, Krent en Amerikaanse Vogelkers (prunus). Krent en Amerikaanse Vogelkers zijn uitheems, waarvan de laatste zich als een grote woekeraar gedraagt. Vooral in het park groeit nog Venijnboom (ook wel IJf of Taxus genoemd) en Hazelaar als onderbegroeiing.

Boomsoorten die sinds begin deze eeuw sterk in opkomst zijn, zijn Vuilboom en Boswilg. De Boswilg is zelfs een nieuwkomer op het landgoed, ook al is het een inheemse soort. Samen met jonge aanplant en natuurlijke opslag biedt de onderbegroeiing een uitstekende schuilplaats voor reeën en ander wild.

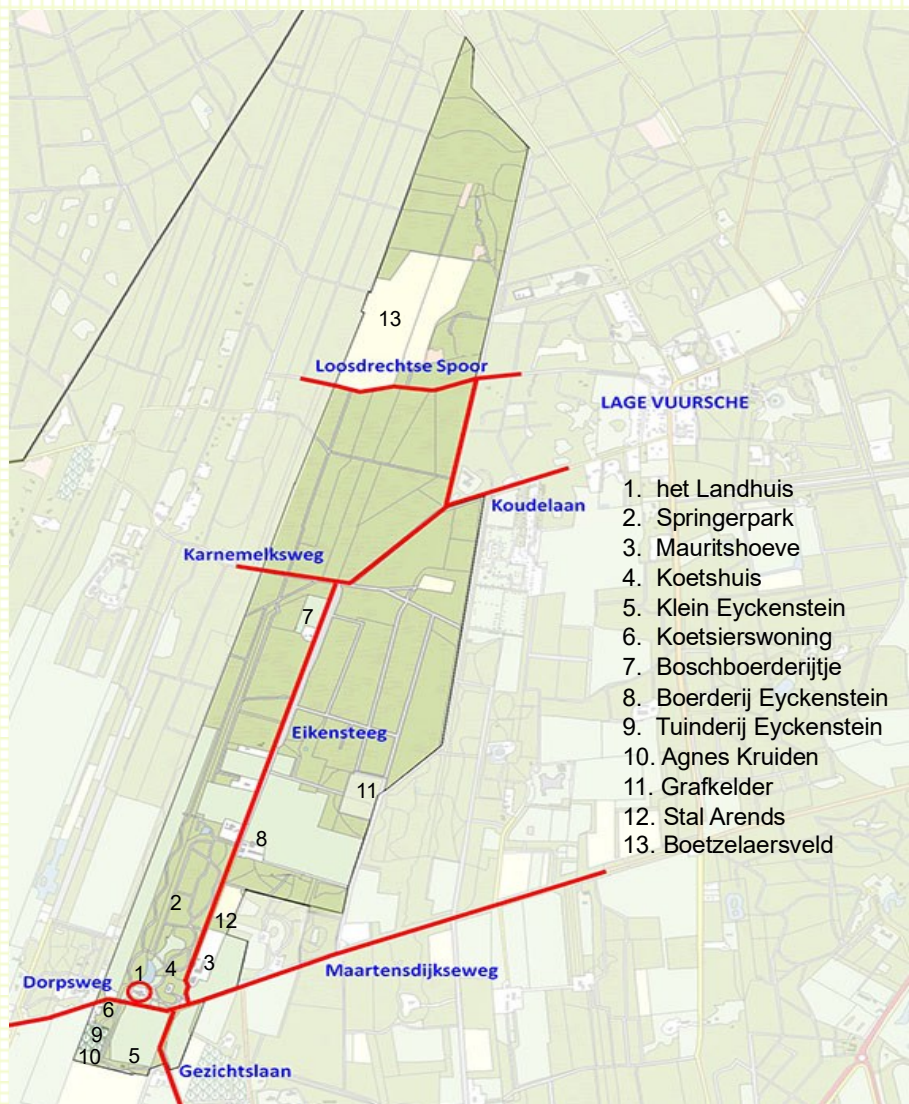

Betrekkelijk algemene soorten zoogdieren, maar zeker het vermelden waard, zijn Konijn, Haas, Eekhoorn, Egel, verschillende muizensoorten, Vos, Ree en Das. Andere voorkomende zoogdieren zijn verschillende marterachtigen, zoals bunzing en boomarter. Het doet ons goed dat ook de grootste marterachtige die ons land kent, zich op het landgoed thuis voelt, namelijk de das, met z'n zwart-wit gestreepte kop en rug. Dassen zijn dieren die bij uitstek in dit soort overgangsgebieden passen.

Het Eyckensteinse bos is een broedvogelrijk gebied. Een zeldzamere soort die er broedt is de Zwarte Specht. Deze komt alleen in oude loofbossen voor. Verder houden verschillende uilensoorten en roofvogels zich op, zoals: Bosuil, Ransuil en Buizerd.

Het Landgoed

Het hele landgoed omvat ongeveer 450 ha. Daarvan ligt 195 ha aaneengesloten bij het landhuis. Grotendeels bestaat dit gebied uit bossen, maar ook uit boerderijen met akkers en weilanden. Het aaneengesloten deel met z'n langwerpige vorm strekt zich uit van het landhuis naar het noorden tussen Hollandsche Rading en Lage Vuursche en is bijna 4 kilometer lang en op het breedste punt zo'n 700 meter breed.

Het landgoed omvat meerdere markante lokaties zoals aangegeven in voorgaande landkaart:

1. Het Landhuis

Het eerste stenen huis op de locatie van Eyckenstein stamt waarschijnlijk uit 1610. In die tijd was het een herenboerderij. Of er daarvoor nog een houten huis gestaan heeft is niet bekend. De verschillende eigenaren hebben het steeds verder uitgebreid tot het huidige landhuis.

Doordat de eigenaren in verschillende culturele periodes aan gebouwd hebben, zijn bouwstijlen door elkaar te zien. De meest in het oog springende bouwstijl is thans de Neopalladiaanse stijl (classicistisch). Ook de Moorse kamer vormt een belangrijk onderdeel van het huis.

Het hoogste punt van Eyckenstein wordt gevormd door de kenmerkende klokkenstoel op het dak, staande op acht poten. Hij is van hout met een kap van zink erop. De klokkenstoel is omstreeks 1820 geplaatst.

Op de klokkenstoel staat een windvaan van Sint Maarten. Sint Maarten is de beschermheilige van de stad Utrecht. Meerdere eigenaren van Eyckenstein hadden een band met Utrecht. Sint Maarten is ook de beschermheilige van de armen. De naam Maartensdijk is afkomstig van de heren van de Dom die de dijk langs de meest noordelijke dwarsdijk in het gerecht Oostveen, de Oostveense vaart, naar hun patroonheilige St. Maarten vernoemden.

2. Het Springerpark

Rond 1881-1883 werd door de jonge tuinarchitect en dendroloog Leonard Anthony Springer een plan ontworpen voor een park bij Eyckenstein. Springer was een gedreven liefhebber van bomen. Hij plantte nieuwe soorten die hij als het ware tentoonstelde in de natuur.

Springer ontwierp het park in de gemengde landschapsstijl met golvende lijnen, doorzichten, boompartijen, groepen heesters, grasvelden en waterpartijen. Hij creëerde een romantisch cultuurlandschap geaccentueerd door hoogteverschillen, waterpartijen, open velden, boom- en heestergroepen, slingerende paden en onverwachte doorzichten.

Hij verlegde waterpartijen en vergrootte de vijver, die nu als een niervormige spiegel achter het huis ligt. Het vrijkomende zand gebruikte hij om de heuvel rond het huis en koetshuis verder op te hogen.

Vanuit het huis gezien zijn er zichtassen en doorzichten aangebracht. Oude elementen van het sterrenbos uit 1790 zijn opgenomen in het Springer ontwerp. Sommige verdwenen lanen verraden hun vroegere bestaan alleen nog door de loop van een rij oude eiken of beuken. Met de gebogen lopende paden, is het telkens weer een verrassing wat er om de bocht te zien is. Het park gaat geleidelijk over in het parkbos met een vergelijkbare stijl.

Het parkgedeelte is zo'n 12 ha groot.

Met zijn ontwerp heeft Springer in 1885 een zilveren medaille gewonnen op de Internationale Tentoonstelling in Parijs.

3. De Mauritshoeve

Nadat Nicolaas Laurens Burman Eyck tot Zuylichem ca. 100 ha van het landgoed van de familie Van Boetzelaer had terugkocht, liet hij daar in 1876 de Mauritshoeve als boerderij bouwen.

Uit een brief in 1936 blijkt dat het toen als dubbele tuinmanswoning in gebruik was. In die tijd is een deel tot restaurant / theetuin verbouwd. Door de jaren heen won de horeca het van het boerenbedrijf. Op het weiland langs de weg heeft jarenlang een grote houten theepot gestaan, in de volksmond werd het dan ook “De Theepot” genoemd.

Tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog was er een theetuin gevestigd. Geleidelijk heeft de theetuin zich via een dorpskroeg tot een restaurant ontwikkeld, waar men na een mooie boswandeling, fietstocht of paardenrit kan lunchen of dineren.

4. Koetshuis

Zo'n 70 meter ten oosten van Eyckenstein ligt het Koetshuis. Vermoedelijk is het Koetshuis aan het eind van de achttiende eeuw gebouwd, in de begintijd van de familie Eyck. De toegang met ronde toeg voor koetsen heeft altijd aan de zuidkant gezeten waar hij nu ook nog zit.. De paarden, waar vier boxen voor gestaan hebben, kwamen aan de achterzijde naar buiten. De rijtuig en de paarden waren door een muur van elkaar gescheiden.

De palfrenier (dat was de bijjongen, die de koetsier met de paarden hielp) sliep waarschijnlijk in één van de kamertjes die toen boven in het Koetshuis waren, om op de paarden te passen.

Bij de intrede van de auto op Eyckenstein hebben de paarden en koetsen het veld moeten ruimen. Een tijd lang heeft het Koetshuis als autostalling dienst gedaan. Sinds er geen koets en paarden meer staan is er van binnen veel veranderd.

Vanaf 1934 heeft er een hele reeks bedrijfjes hun activiteiten in het Koetshuis gehad. In 2006 is het koetshuis gerestaureerd.

Tegenwoordig is het Koetshuis via restaurant de Mauritshoeve te huur.

5. Klein Eyckenstein

Recht tegenover het landhuis, aan de zuidzijde van de Dorpsweg, ligt een romantisch gelegen woonhuis, Klein Eyckenstein. Er is weinig bekend over de geschiedenis van dit huis. Waarschijnlijk is het 1850 gebouwd, gedeeltelijk van sloophout en nog zonder dak-

kapel. Klein Eyckenstein is lang in gebruik geweest als woning voor de tuinbaas. Begin jaren vijftig van de 20ste eeuw waren er plannen om het huis af te breken en er een nieuw huis te bouwen. De nieuwbouwplannen zijn niet doorgegaan en is het in 1955 verbouwd.

In 2007 heeft het huis opnieuw een grondige verbouwing ondergaan en is het geschikt gemaakt voor de huidige wooneisen.

6. Koetsierswoning

Dit huis, gebouwd voor 1832, heeft verschillende functies gehad. Ooit heeft het huis tot landgoed Berkenstein behoord en was het in gebruik als koet-

sierswoning. In 1850 had het huis volgens een tekening nog een punt-dak, tegenwoordig heeft het een plat dak. In 2019 is het huis na uitgebreid historisch bouwonderzoek gerestaureerd.

7. Boschboerderijtje

De geschiedenis ervan begint in de 17e eeuw, toen er een houten schaapskooi stond. In die tijd liepen schapen overdag op de uitgestrekte heidevelden, terwijl ze 's nachts in de schaapskooi sliepen.

In dezelfde tijd waar Adriaan Hendrik Eyck het landhuis verbouwde (1780), heeft hij ook de schaapskooi omgebouwd tot keuterboerderij met stenen voorhuis voor de boer en een houten achterhuis voor de schapen. Tijdens die verbouwing is er materiaal uit het landhuis waarschijnlijk hier hergebruikt zoals de vertimmerde 17e-eeuwse kruiskozijnen. Aan het eind van de 19e eeuw is de functie van het huis overgegaan van boerderij naar houtvesterswoning. De invulling van het landgoed veranderde meer naar bosbeheer. De schapenstal werd bij de woning getrokken.

Ooit heeft er een gezin met elf kinderen gewoond. De bedsteden zijn er nog steeds. Ze leefden er zonder stroom, telefoon, gas en riolering. Tot 1996 is het Boschboerderijtje in deze staat bewoond geweest. Vanaf 1997 tot ergens 2010 is het voor verschillende ideologische doeleinden gebruikt in samenwerking met o.a. Koos Vorrinkhuis. Gezien het noodzakelijke onderhoud van dit Gemeentelijk monument was dit niet vol te houden en was in stand houden alleen houdbaar met woonfunctie en aansluiting om gas, water, elektra en riolering. Vanaf 2010 weer bewoond.

8. Boerderij Eyckenstein

Natuurinclusieve, circulaire én locale landbouw

Boerderij Eyckenstein is de biologische boerderij op Landgoed Eyckenstein, gelegen aan de Eikensteeg. Met bewondering voor de mooie plek en met veel energie wordt hier gewerkt aan een toekomstbestendige plek met o.a. Jersey stiertjes, Rood- en Zwartbonte stieren en Speckle Parks, en granen en groentes.

Jerseystiertjes zijn bij hun geboorte zo klein dat de reguliere handel geen interesse heeft en deze stiertjes meteen na hun geboorte afgemaakt werden. Op Boerderij Eyckenstein worden deze stiertjes zo natuurlijk mogelijk grootgebracht. Uiteindelijk voor het vlees, maar wel na een echt leven, de eerste maanden melk bij een pleegmoeder en daarna zoveel mogelijk buiten. Ze eten zoveel mogelijk gras, aangevuld met biologische kruiden en granen van onze eigen akkers. Het bedrijf is vrij van antibiotica, bestrijdingsmiddelen en kunstmest.

Naast de boerderij is de landgoedwinkel waar een breed assortiment van het eigen Jersey rundvlees verkocht wordt; Behalve het eigen vlees heeft de landgoedwinkel ook nog een ruime keus aan biologische producten van collega boeren en producenten. Hier kan je gezond en lekker eten kopen, met vlees van eigen boerderij, honing van eigen erf, kaas van Remeker, zuivel van de Bonte Parels Westbroek, brood van Lavett Utrecht, en heel veel meer.

9. Tuinderij Eyckenstein

Biologische moestuin en vergeten groente

Op de prachtige historische moestuin van Landgoed Eyckenstein bij Maartensdijk is Luuk Schouten begin 2006 gestart als biologisch tuinder. Op 0,7 hectare wordt een grote diversiteit aan groente geteeld, onder het motto lekker, mooi en gastvrij.

Op de Tuinderij worden smaakvolle, bijzondere en mooie groenten geteeld. Groenten als raapsteeltjes, worteltjes, boontjes, rucola, venkel, pompoenen en courgettes, sjalotten, sla in vele soorten en natuurlijk aardappelen. Maar ook groenten als capucijners, pastinaak en warmoes. Op de tuin wordt op een milieuvriendelijke (biologische) wijze geteeld.

Daarnaast is de tuinderij een plek waar bezoekers, vrijwilligers en toevallige passanten zich welkom voelen. Als de poort open staat, krijgt u een gast-vrije ontvangst!

Zelf een seizoen lang uw eigen biologische groenten oogsten?

U koopt een oogstaandeel en kunt dan het hele oogstseizoen, van eind april tot half oktober, één keer per week komen oogsten op Tuinderij Eyckenstein. Verser kan niet! Elke week 5 verschillende soorten groenten, waar u met 2 personen goed van kunt eten. De tuinders geven wekelijks aan wat er geoogst kan worden en uitleg over hoe u dat kunt doen.

10. Agnes kruiden

Biologische kruidentuin, bloemenpluktuin en theetuin

Het achterste deel van de oorspronkelijke moestuin heeft Agnes Looman in gebruik als kruidentuin voor haar biologische kruiden. Agnes is herboriste en kweekt op biologische wijze kruiden die lekker zijn voor theemelanges, voor in de keuken en ze zijn geschikt voor verwerking in de kruidenproducten. De thee van eigen kruidentuin heeft het eko-keurmerk.

Er is een kruidentuin, een bloemenpluktuin en een theetuin in de zomer. De tuin heeft een groot stuk grasveld deels onder de bomen, ingericht met stoeltjes. Heel geschikt voor workshops, feestjes en om neer te strijken met een kop thee.

Het groen geschilderde huisje in de tuin is voor het verwerken van de kruiden, voor workshops en cursussen. Er is een droogkast in gebouwd waar de kruiden kunnen worden gedroogd als de zonnedroogkast vol is.

11. Grafkelder

Vanaf de Eikensteeg is de grafkelder te bereiken, die vanaf 1811 als familiegraf voor het landgoed heeft gediend. De grafkelder wordt gedekt door een zandheuvel en is omgeven door een gracht. Aan de oostzijde leidt een pad van de droge gracht naar een toegangshek, bestaande uit twee hekpijlers met daartussen een dubbel smeedijzeren hek.

De oorspronkelijke toegang van de grafkelder bevond zich aan de westzijde, zodat je er vanaf de Eikensteeg direct naar toe ging. Met de uitbreiding is de ingang naar de huidige oostzijde verplaatst waar hij nu nog steeds zit. De huidige toegang met twee gemetselde keermuren dateert vermoedelijk uit de eerste helft van de 20ste eeuw, toen de grafkelder werd uitgebreid.

Bijzonder aan deze Grafkelder is dat hij één van de eerste is uit de tijd (vanaf 1810) dat mensen niet meer in of bij kerkgebouwen en binnen de omwalling begraven mochten worden. En het is ook één van de eerste grote grafkelders bij buitenplaatsen. Met de monumentenstatus kan je de instandhouding op de lange termijn waarborgen. Wat de Grafkelder ook interessant maakt, is dat er oud-burgemeesters van Utrecht in begraven liggen, telgen van de familie Eyck (van Zuylichem). Vanwege de belangrijke burgemeesters van Utrecht in de Grafkelder laat hij het belang zien van de band tussen Eyckenstein als buitenplaats en de stad Utrecht.

12. Stal Arends

Stal Arends is een modern paardenbedrijf dat sinds november 1991 wordt geleid door Hans en Cora Arends. Samen met een team van toegewijde en enthousiaste medewerkers zijn zij zeven dagen per week in de weer om zowel de eigen paarden als de paarden van andere eigenaren optimaal te verzorgen en te trainen. Het uiteindelijke doel: top prestaties neerzetten.

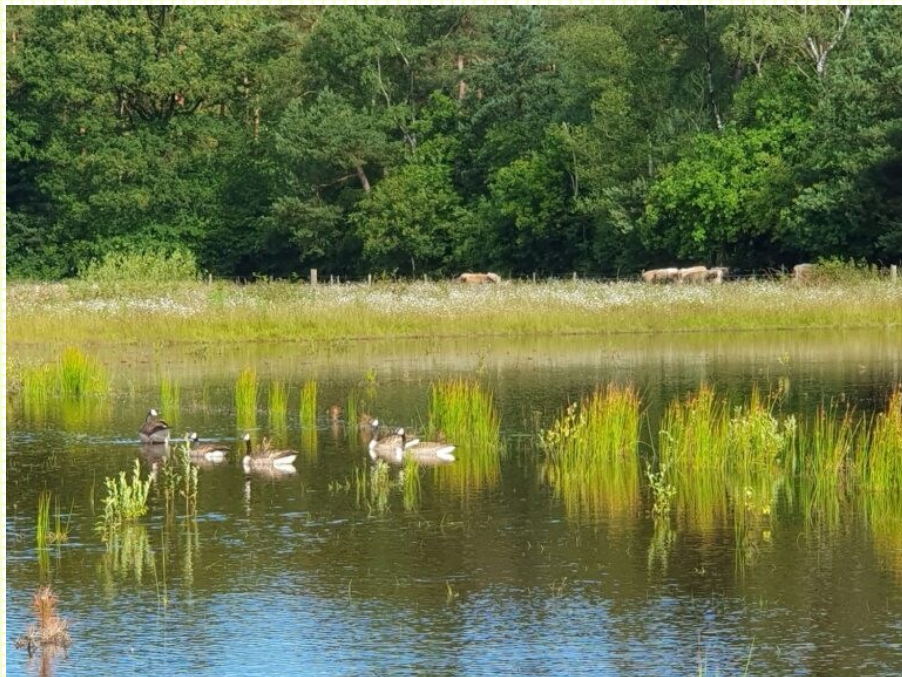
Op Stal Arends houdt Cora zich voornamelijk bezig met het africhten van jonge talentvolle dressuurpaarden in de klasse Z tot en met lichte tour niveau. Thuis geeft ze privé-lessen aan ruiters en amazones op verschillende wedstrijd niveaus.

Op Stal Arends heeft Hans zich ook gespecialiseerd in het mennen. Zowel het wedstrijdklaar maken als het uitbrengen op wedstrijden behoren tot de mogelijkheden.

13. Boetzelaersveld

In 2019 en 2020 is het Boetzelaersveld omgevormd van agrarisch naar natuurvriendelijke beheer met deels nog extensieve landbouw. Van sommige stukken is toen de voedselrijke bovenlaag afgegraven, waardoor ze lager liggen. Bovendien zit er een harde laag onder de grond, waardoor het water moeilijk wegzakt.

Om verschillende redenen is dit project uitgevoerd. Door in dit gebied op extensieve landbouw over te stappen, kon het zware landbouwverkeer uit het natuurgebied worden gehaald, omdat dit zware verkeer gevaarlijke situaties met het steeds toenemende recreatieve verkeer kon veroorzaken.

Tevens wordt met deze extensieve landbouw de mestdruk (fosfaten en stikstof) op de natuurgebieden verminderd. Een overvloed aan deze stoffen zorgt namelijk voor een voedselverrijking van de bodem, waardoor er juist een verarming van de natuurlijke rijkdom ontstaat.

Ten slotte is ook de barrièrewerking die het gebied als landbouwgrond voor de natuur had, nu grotendeels opgeheven. Voor de provincie Utrecht waren dit belangrijke redenen om hiervoor de samenwerking met Landgoed Eyckenstein aan te gaan.

Maatschappelijke waarde

Biodiversiteit

Biodiversiteit of biologische diversiteit is de mate van verscheidenheid aan levensvormen binnen een gegeven ecosysteem, biotoom, geografisch gebied of de gehele planeet aarde.

Op bescheiden schaal streeft het landgoed naar een optimale balans tussen natuur, agrarisch gebruik en recreatieve toegang voor hún gebied.

Naast de inzet van eigenaren, huurders en bewoners is de inzet van vrijwilligers van essentieel belang.

Vrijwilligers

Zonder hulp van vrijwillige, extra handen is het niet mogelijk om het onderhoud op peil te houden. Gezamenlijk pakken we uiteenlopende klussen aan die gericht zijn op het onderhoud en herstel van natuur en cultuurhistorische waarden op Eyckenstein.

Er zijn verschillende mogelijkheden om mee te werken.

Dinsdagwerkploeg

Stevig samen werken op het landgoed is goed voor lijf en geest. Bovendien geeft het betrokkenheid en synergie.

Sinds mei 2017 is op Landgoed Eyckenstein deze natuurwerkploeg van vrijwilligers aan de slag met het verhogen van de kwaliteit van het uiterlijk. Elke dinsdag komen 6 tot 10 personen van 09.00 tot 15.30 bijeen om te werken.

Vrienden van Eyckenstein

Waarom een vriendenstichting?

Eyckenstein heeft een rijke historie.

In 2012 is de Stichting Vrienden van Eyckenstein opgericht met als doel te helpen bij de duurzame instandhouding van dit mooie cultuurhistorische landgoed met zijn prachtige bossen en landerijen. Met het werven van fondsen en vrienden kan de stichting bijdragen aan het onderhouden of herstellen van de natuur en het cultuurhistorisch erfgoed.

De Vrienden van Eyckenstein wil ook de band tussen Landgoed Eyckenstein en de bewoners in de regio versterken.

Eyckenstein organiseert vier zaterdagen per jaar een buitenwerkdag voor en door vrienden van Eyckenstein.

Een buitenwerkdag: heerlijk in de natuur je hoofd leeg maken, helpen cultuurhistorie in stand te houden of gewoon lekker fysiek bezig zijn.

Werkzaamheden vinden op het landgoed plaats.

Wat we we doen? Herstellen van zichtlijnen, boomopslag verwijderen, opschonen van eeuwenoude sloten, verwijderen van uitheemse woekerplanten en aanplanten van stinzenplanten. Werk wat altijd zichtbaar resultaat oplevert dus.

Recreatie

Wandelen

Op landgoed Eyckenstein kan je heerlijk wandelen in de uitgestrekte bossen en langs landerijen. De bossen van Eyckenstein zijn toegankelijk vanuit Maartensdijk, de Lage Vuursche of Hollandsche Rading.

Het bos kent een rijke flora en fauna. Je kan er op rustige momenten vogels, reeën en eekhoortjes spotten.

Honden mogen aangelijnd mee.

Uitgezette wandelroutes:

- Heuvelrugroute Lage Vuursche
- Groene Wissel Bilthoven
- Groene Wissel Bilthoven (route Mauritshoeve)

Fietsen

Het bos van Landgoed Eyckenstein biedt ook voor de fietsers mogelijkheden. Fietspaden lopen richting Maartensdijk, Lage Vuursche en Hollandsche Rading.

Een tweetal uitgezette fietsroutes door het bos zijn:

- Fietsroute langs o.a. Pluismeer
- Fietsen bossen de Vuursche en Baarn

Paardrijden

De bossen van Eyckenstein bieden ook mogelijkheden voor paarden en ruiters. Een aantal mooie ruiterroutes doorkruisen het bosgebied en sluiten aan op ruitersporen van Utrechts Landschap en Staats Bosbeheer. Blijf op de aangegeven ruitersporen!

COLOFON

Naar een idee van Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Vormgeving en redactie

- Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht
- Landgoed Eyckenstein

Bronnen

- Website Landgoed Eyckenstein
- Volkskrant, Caspar Janssen
- Stuwwal in het Laagland (boekwerk over Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht)

Foto's

- Landgoed Eyckenstein
- Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

